

DE HUISMUS (*Passer domesticus*) IN CENTRUM BREDA 2019

Een aanvullende inventarisatie, het stedelijk gebied binnen de singels, door Piet van Iersel en Willem Veenhuizen.

ALGEMEEN

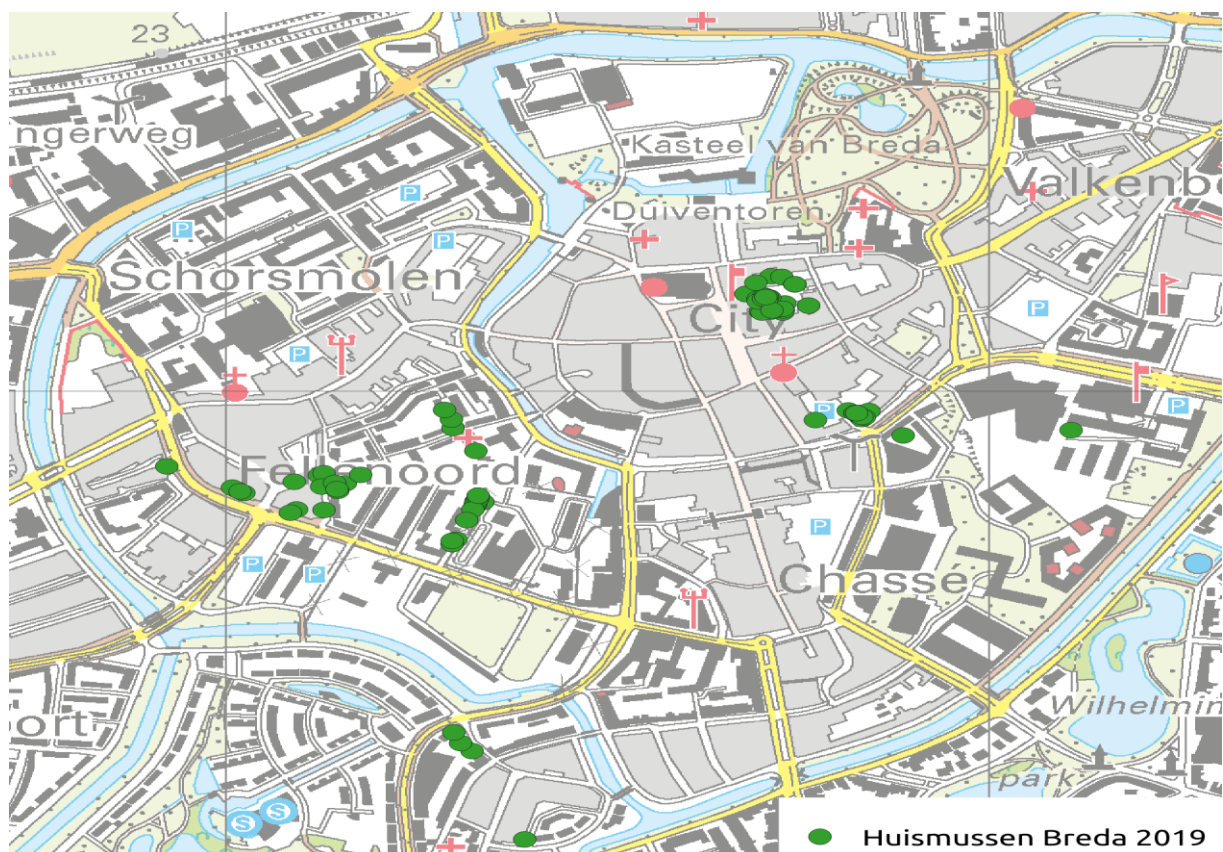
In seizoen 2018 is een deel van het centrum, het gebied binnen de singels, met een deel van de wijk nabij het van Sonsbeekpark, en de wijk de Belcurm, geïnventariseerd door vrijwilligers en studenten, van het project Natuur in de wijk, een project van Natuurbalans Limes Divergens en Vink Tuin en Landschap, samen met studenten van de HAS hogeschool, eea in samenwerking met de Provincie Noord Brabant en de Gemeente Breda, (het B5 project). Door de studenten zijn twee bezoeken gedaan, ze hebben in totaal **43** broedplekken gekarteerd. Dat vonden wij weinig, daarom dachten we dat doen we samen nog een keer.

HISTORIE

Al eeuwen lang is de Huismus een van de talrijkste vogels nabij de menselijke bewoning. Sinds de jaren 1990 is er een sterke afname geconstateerd, die tot heden nog voortduurt. Landelijke aantallen; Sovon (2018) ca 600.000-1 miljoen broedpaar, rond 1979 werd de Huismussen populatie geschat op 1-2 miljoen paren!.

Tijdens de inventarisatie tussen 2002 - 2008 van de stad Breda zijn niet alle wijken onderzocht. Voor diverse onderzoek(st)ers vergde het te veel tijd om ook de Huismus mee te karteren. Doch voor de gehele bebouwde kom kwamen we aan ca 1140 territoria, (30,1terr/100ha), wat redelijk onderschat is.

Locaties voorkomen van territoria Huismus

CENTRUMGEBIED Indeling HAS

GEBIEDSOMSCHRIJVING

Het onderzoek betreft het stedelijk gebied binnen de singels. (Tramsingel, Academiesingel, Delpratsingel, Oranjesingel, Wilhelminasingel, Boeimeersingel, Marksingel, Vredenburgsingel, en Weerijssingel.)

We gebruiken de wijkindeling van het vorige onderzoek (HAS 2018), om eea te kunnen blijven volgen en vergelijken.

METHODE VAN INVENTARISATIE

Op de fiets zijn we alle straten, hoeken en gaten van de stad binnen de singels afgereden. Tijdens de vier bezoeken, werd het gehele gebied doorkruist. 24 maart van 9.00-10.26 uur, 7 april van 8.00-12.00 uur, 5 mei van 9.00-10.50 uur, 9 juni van 8.35-10.30 uur

We noteerden op de kaart de tjilpende, zingende mannetjes. Een zingend mannetje is gerekend voor 1 territorium. Deze werden ter plekke ingevoerd in Waarneming.nl. Verder werden er bijzondere omgevingsfactoren genoteerd en beoordeeld.

Het was soms lastig de mussen te horen, vanwege de vele omgevingsgeluiden. En waar we ze gevonden hebben, hebben we de tijd genomen om ze te lokaliseren en te tellen. De mussen zijn vaak zo snel in beweging en wegvliegend, dus wij poortjes in en uit, soms meefietsend waar hij naar toe vliegt, en kijken wat er gebeurt.

De term broedplekken vinden we wat lastig, wij hanteren de gebruikelijke territoria van de soort per broedplek...

En.....aan passanten vertelden we, wat we aan het doen waren, dat was leuk

en verrassend, want het leverde vaak extra informatie op waar de Huismus nog meer aanwezig was.

RESULTATEN

GEBIED A;

Betreft KMA, Het park Valkenberg, tot en met de Markendaalseweg en de Oude Vest. Dit deel is het oudste gedeelte van Breda, met de Grote Markt, Stadhuis e.o., Uitgaanscentrum, smalle winkelstraten, en bebouwing dicht opeen met diverse hofjes.

Het Stadserf,

2018; HAS onderzoek; 5 broedplekken

2019; Dit onderzoek ; 7 territoria

Tijdens de stadsvoegelexcursies een vaste 'stopplaats' om hier de Huismus nader te bekijken. Sinds 2006 werd er al het eea genoteerd. Zeker 10-15 tijlpende mannetjes (10-15 territoria) werden toen genoteerd (2010, 4-5terr.), (2011, 8-10 terr), (2012, 15 terr.), (2015, 10 terr.), Ze tijlpen vooral vanuit de rand van de dakgoot en bovenop het dak vanaf de nokpannen. De nesten zitten zeker onder de dakpannen en dan vooral langs de 'knik' in het dak zijn de openingen blijkbaar voldoende om tussen de pan en het dakbeschot het nest te maken.

Bijzonderheden;

We zien een redelijke tijdreeks van de afgelopen 10 jaren van deze Huismussenpopulatie. Een schommeling van 4-15 territoria. Ze kunnen zich hier blijkbaar nog goed stand houden.

In de nabijheid zijn schuil- en voedselmogelijkheden in de Klimop (*Hedera helix*) zeer belangrijk. Ook de lage dichte prikhagen van Vuurdoorn (*Pyracantha coccineum*) tegen de lage gevels van het stadhuis zijn van super belang.

Ook de beide oude leilinden (*Tilia spec.*) zijn hierin eveneens belangrijke groen en voedsel objecten. Jammer is dat een deel van die oude klimopbegroeiing is verwijderd!! Dit is altijd nadelig voor de Huismussenpopulatie.

Er is zelfs waargenomen dat de mussen nabij de terrassen op de Grote Markt voedsel zoeken (haa lekkere appeltaart...), en niet schuw zijn.

Beheer;

Haaggroen handhaven, eventueel schuilgroen uitbreiden, controle, herstelonderhoud.

Oude vest,

2018; HAS onderzoek; 8 broedplekken.

2019; Dit onderzoek; 8-9 territoria.....

In de achtertuin (de oude ruimten van de bisschopstuin, voor wat er nog van over is), enkele territoria maar vooral in het dak van het hoekhuis.

Bijzonderheden;

Vanuit enkele Hulstbomen (*Ilex aquifolium*) werd getijlpt, en natuurlijk vanuit de dakranden en de dakgoot. Zowel onder de eerste dakpan gingen ze het dak in doch ook net als op het stadserf, via een 'knik' in het dak.

In een uiterste hoek van het perceel is wat ruige beplanting aanwezig, ook weer met Klimop (*Hedera helix*) deels als muurbegroeiing.

Plots zagen we een mannetje Huismus naar de overkant vliegen, wij mee, achter een huis op het hoek Oude Vest- Keizerstraat, onduidelijk was of het hier een voedselplek was of een territorium vestiging.....

Beheer;

De altijd groene beplanting handhaven, eventueel schuilgroen uitbreiden, controle, herstelonderhoud

GEBIED B;

Ten oosten van het Valkenberg, Boschstraat, Kloosterlaan, Koepelgevangenis, tot Claudius Prinsenlaan. Open oude bebouwing met veel bestrating in de vorm van Pakeerterreinen.

2018; HAS onderzoek 1 broedplek

2019; Dit onderzoek geen territorium gevonden.

Bijzonderheden;

Broedplek van de HAS betrof de groene zone in de achtertuinen van de Kloosterlaan. Wij geen territorium gevonden, eea reeds verdwenen.....?

Beheer; Controle, herstelonderhoud.

GEBIED C;

Langgerekt gebied van Claudius Prinsenlaan tot en met de Marksingel. Deels winkelgebied en nieuwe bebouwing op het voormalige Chasse kazerneterrein. Met stadskantoor en vooral langs de singel 'oude' groene parkaanleg.

2018; HAS onderzoek geen broedplek aangetroffen.

2019; Dit onderzoek geen territorium gevonden.

Bijzonderheden;

Plots hoorden we achter het stadskantoor, een tjiplende Huismus. Onduidelijk of het hier een territorium of een voedselplek was. Een Huismus afkomstig van de Oude Vest lokatie??

Later worden er hier meer Huismussen waargenomen, (mondelijke mededeling John Vegt).

Beheer;

Controle in verband met 'hervestiging' of uitbreiding.

GEBIED D;

Omgeving Fellenoordstraat, met Seelig kazerneterrein, welke deels gerenoveerd is voor scholengemeenschap 'roc de rooie pannen', Gasthuisvelden, tot Keizerstraat in het oosten. Nieuwbouwwijken, dicht bebouwd, uit de jaren 70, (Gerardus Marjellawijk) weinig groen.

Landsheerdstraat;

2018; HAS onderzoek 6 broedplekken

2019; Dit onderzoek 7-8 territoria

Bijzonderheden

Rijtjeshuizen grenzend aan open terrein Seeligkazerne (tijdens onze inventarisatie renovatie gebouwen en veel werkzaamheden bestratingen ed tbv parkeerterrein).

De territoria bevonden zich wederom in de daken van de rijtjeshuizen. In het begin van de straat, dicht bij elkaar en enkele territoria verder weg. (huisnr 44).

Pelmolen/Provostraat; ook in achterhuistuinen.(Renierstraat)

2018; HAS onderzoek 12 broedplekken

2019; Dit onderzoek 6 territoria

Bijzonderheden;

De kleinschalige beplanting, ook hier van levensbelang. Kleine lage hagen, Meidoorn (*Crataegus monogyna*), Laurier (*Prunus laurocerasus*) en Veldesdoorn (*Acer campestre*), bieden nog net voldoende schuil en voedselmogelijkheden in combinatie met wat ruigere grasvegetatie. In de achtertuinen is altijd wat te halen en te beleven voor de Huismus. Verschillende keren dat Huismussen over het dak vlogen naar de achtertuinen. Naar andere voedselplekken of andere broedlokaties waren moeilijk te volgen!

Beheer; Controle, aandacht voor beplantingenherstel, herstel onderhoud.

GEBIED E ;

Schorsmolenstraat eo, tot en met Prinsenkade en Odilia van Salmstraat.

Een gemengde wijk, bebouwing met hoogbouw, diverse flatgebouwen in het westelijk deel langs de singel, weinig schuilgroen aanwezig.

Odilia van Salmstraat;

2018; HAS onderzoek; 5 broedplekken

2019; Dit onderzoek 4 territoria, waarvan 1 ter. In hofje tuin

Nieuwe Huizen; ook in achterhuistuin

2019; Dit onderzoek; 2 territoria.

**2018; HAS onderzoek; Achterom, Nijverheidssingel eo, nabij flats en singel
6 broedplekken.**

2019 Dit onderzoek; niets gevonden, vooral langs de singel, alhier reeds verdwenen....?

Bijzonderheden; Kleinschalige beplanting van belang.

Beheer; Controle, herstel onderhoud.

CONCLUSIE

De Has onderzoeksgroep kwamen aan een totaal van **43 broedplekken.**

Wij kwamen aan **32+2 territoria.** Wij hebben het hoogst aantal tjilpende mannetjes per bezoek opgeteld.

Binnen een jaar blijkt dat er zeker al zeven 'broedplekken' zijn verdwenen.

AANBEVELINGEN

Het is wenselijk om de Huismuspopulaties eens in de twee jaar te monitoren.

Zeker in die wijk waar een 'goede' mussenpopulatie aanwezig (bekend) is.

Niet alleen de diverse territoria bepalen, doch vooral ook de omgevingsfactoren te onderzoeken welke voor het leven en voorkomen van de Huismus van belang zijn.

Renovatie van daken, welke altijd ten koste van de nestelgelegenheid gaat, blijft belangrijk hoe vervangende broedgelegenheid te realiseren en te bestemmen.

Er is geen uniforme 'mussennestkast' beschikbaar. Zolang ze in de omgeving meer 'natuurlijke' nestplaatsen bezetten blijven ze zich zo lang mogelijk handhaven in de oude bestaande locaties.

Geraadpleegde Literatuur;

De Huismus in Breda,(2018), Het inventariseren van Huismussen en hun broedplekken in het centrum van Breda, Toegepaste Biologie, HAS Hogeschool Den Bosch,

Vogels houden van Breda, (2009), West Brabantse Vogelwerkgroep

Vogelatlas van Nederland (2018) Sovon

Atlas van de Nederlandse Broedvogels; RM Teixeira,(1979),Sovon.

De Huismus; (2016), Heij K. en Vos J.

Stadsvogels; (2009), Jip Louwe Kooijmans. blz 51.

Archief; West Brabantse Vogelwerkgroep.

Januari 2020.

Willem Veenhuizen, willemveenhuizen@casema.nl

Piet van Iersel, piet.van.iersel@planet.nl